

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ε.ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ¹, Δ.ΓΡΑΒΑΡΗΣ², Χ.ΛΥΡΙΝΤΖΗΣ³,

Μ.ΣΠΟΥΡΔΑΛΑΚΗΣ⁴

Για το αφιέρωμα με τίτλο "Το παρόν και το μέλλον της πολιτικής επιστήμης στην Ελλάδα", έγινε μία συνάντηση στις 18/2/2004 για λογαριασμό του περιοδικού "ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ" στην οποία πήραν μέρος οι κ. Εμμανουήλ Αγγελίδης, κ. Διονύσιος Γράβαρης, κ. Χρήστος Λυριντζής και κ. Μιχαήλ Σπουρδαλάκης. Τη συζήτηση συντόνισε ο Παναγιώτης Γετίμης, υπεύθυνος της έκδοσης.

Στο αφιέρωμα αυτό αναπτύσσονται ερωτήματα – θεματικές τα οποία αναφέρονται στο παρόν και το μέλλον της πολιτικής επιστήμης στην Ελλάδα και στα οποία οι παρόντες συζητούν μεταξύ τους και ανταλλάσσουν απόψεις για το θέμα αυτό.

Τα κύρια ζητήματα που απασχόλησαν τη συζήτηση είναι τα ακόλουθα:

1. Η κύρια κατεύθυνση και χαρακτήρας του προγράμματος σπουδών των τμημάτων Πολιτικής Επιστήμης.

- Κλασική vs εξειδίκευση:
- Περιγραφή της πρώτης και της δεύτερης φάσης σπουδών.
- Χαρακτηριστικά και δόμηση των κατευθύνσεων.
- Το ζήτημα των συγγραμμάτων.

¹Εμμανουήλ Αγγελίδης- Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, ²Διονύσιος Γράβαρης - Αν. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ³Χρήστος Λυριντζής - Καθηγητής ΕΚΠΑ, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ⁴Μιχαήλ Σπουρδαλάκης - Αν. Καθηγητής ΕΚΠΑ, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών

• Μεταπτυχιακά προγράμματα. Υπάρχουσα κατάσταση, εμπειρία, σχέδια και δυναμική για τα Μ.Π.Σ.

2. Διαφοροποιήσεις των προγραμμάτων σπουδών Συγκρίσεις και διαμορφούμενη δυναμική.

3. Ερευνητικά ενδιαφέροντα των μελών ΔΕΠ. Οι εξειδικεύσεις του κλάδου.

4. Σχέσεις των Τμημάτων με ερευνητικά ιδρύματα, ινστιτούτα και ιδιωτικές εταιρείες ερευνών.

5. Κατάσταση και δυναμική της πολιτικής επιστήμης σε άλλες χώρες και κυρίως στις χώρες της Ε.Ε.

6. Πολιτικές, του Υπ. Παιδείας, της ΓΓΕΤ απέναντι στον κλάδο. Η στάση του ιδιωτικού τομέα με τα τμήματα και τις πρωτοβουλίες τους.

7. Πρακτικές δημοσιότητας των τμημάτων. Πως επηρεάζουν τα τμήματα της «ζήτηση» για σπουδές στην πολιτική επιστήμη και τις κοινωνικές επιστήμες γενικότερα.

8. Επαγγελματικές προοπτικές των αποφοίτων.

κ. ΛΥΡΙΝΤΖΗΣ

Η πολιτική επιστήμη στην Ελλάδα όπως έχει λεχθεί, και σ' αυτό συμφωνούμε όλοι, ουσιαστικά είναι μία ιστορία της μεταπολιτευτικής περιόδου. Πριν από τη μεταπολίτευση υπήρχαν μεν ψήγματα και στοιχεία πολιτικής επιστήμης στα Πανεπιστήμια και κυρίως στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, όπου συγκεκριμένοι Καθηγητές είχαν βάλει κάποιες βάσεις για την πολιτική επιστήμη. Ουσιαστικά όμως συγκροτημένη πολιτική επιστήμη, είτε με μορφή τμημάτων, είτε με μορφή τομέων και βέβαια με τη μορφή συνύπαρξης πολλών ακαδημαϊκών στον ίδιο χώρο, έχουμε μόνο από τη μεταπολίτευση και συγκεκριμένα από το τέλος της δεκαετίας του '70 όπου και στο Πάντειο συγκροτείται το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης, με τη σημαντική του μορφή, (αν και δεν είναι σήμερα το ίδιο αφού έχουν δημιουργηθεί δύο τμήματα) και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (στη σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών) όπου φτιάχνεται Τμήμα ανεξάρτητο Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης.

Το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και το αντίστοιχο του Παντείου Πανεπιστημίου είναι τα δύο πρώτα τμήματα που συγκροτούνται στον ελληνικό χώρο πολιτικής επιστήμης.

Στη συνέχεια στις επόμενες δεκαετίες του '80 και '90 καταγράφεται μία ραγδαία ανάπτυξη του χώρου – τουλάχιστον με ποσοτικά κριτήρια – με την έννοια ότι έχουμε τη δημιουργία νέων τμημάτων σε περιφερειακά Πανεπιστήμια (Κρήτη, Θεσσαλονίκη και προγραμματίζεται και Τμήμα στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου). Πιο εξειδικευμένα Τμήματα επίσης φτιάχνονται στον ευρύτερο χώρο της πολιτικής επιστήμης.

Άρα, ποσοτικά έχουμε μία σημαντική ανάπτυξη/εδραίωση του χώρου, πρόσληψη νέων μελών ΔΕΠ σε όλα αυτά τα Τμήματα, στελέχωση με νέο δυναμικό, και αργότερα στη δεκαετία του '90, συγκρότηση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων και άρα δεν μπορεί κανείς να αμφισβητήσει το ότι σήμερα έχουμε μία ανάπτυξη και επέκταση του χώρου.

Τώρα, εδώ μπαίνουν μία σειρά από ποιοτικά ζητήματα στα οποία θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Ο χώρος αναπτύσσεται βέβαια σε συνεργασία και με τις αδελφές επιστήμες και την ίδια εποχή αναπτύσσεται και η Κοινωνιολογία, η Κοινωνική Ανθρωπολογία, η Πολιτική Ιστορία κλπ., χώροι που είναι κοντινοί, συγγενείς και υποστηρικτικοί της Πολιτικής Επιστήμης.

Ταυτόχρονα και κατά την ίδια περίοδο (1974-2000, το τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα) η ίδια η Πολιτική Επιστήμη, μέσα στα Τμήματα, εμφανίζει τις τάσεις εξειδίκευσής της. Δηλαδή, κυρίως στο χώρο Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκών Σπουδών, όπου και στο Πάντειο αναπτύσσεται ειδική κατεύθυνση η οποία αργότερα θα γίνει Τμήμα, και στο χώρο του Πανεπιστημίου Αθηνών όπου υπάρχει Τομέας και αργότερα μεταπτυχιακό πρόγραμμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και σε άλλα αυτόνομα Τμήματα τα οποία θα δημιουργηθούν με τίτλο Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Πολιτικές Σπουδές κλπ, όπως για παράδειγμα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας κλπ.

Άρα λοιπόν ο ίδιος ο χώρος στην περίοδο αυτή καταγράφει κάποια επέκταση και κάποιες τάσεις εξειδίκευσης. Επειδή ακριβώς υπάρχει αυτή η ανάπτυξη αυτό δίνει την ευκαιρία να καταγραφούν και μια σειρά από θέματα, προβλήματα, τα οποία αναφέρονται στη συνέχεια.

κ. ΓΡΑΒΑΡΗΣ

Όντως στο Πάντειο, πολύ πριν τη μεταπολίτευση, είχαν αναπτυχθεί μαθήματα και έδρες Πολιτικής Επιστήμης σε αντίθεση με το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών δημιουργείται το 1972 το Τμήμα Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών, το οποίο αργότερα μετεξελίχθηκε στο νυν Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Στην Κρήτη και Θεσσαλονίκη δημιουργούνται τμήματα το 1998. Όντως υπάρχει μία εδραίωση. Θα πρέπει σ' αυτή την κατεύθυνση να λάβουμε υπόψη μας το ρόλο της Ελληνικής Εταιρίας Πολιτικής Επιστήμης. Όντως υπάρχει μία εξειδίκευση, υπάρχουν τα πρώτα μεταπτυχιακά προγράμματα, κυρίως στο Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών (στο Πάντειο δεν υπάρχει ακόμη μεταπτυχιακό πρόγραμμα, ούτε και στα άλλα δύο Τμήματα).

κ. ΣΠΟΥΡΔΑΛΛΑΚΗΣ

Για την ιστορία να πω ότι τη στήριξη της Ελληνικής Εταιρίας Πολιτικής Επιστήμης αρχικά είχαν αναλάβει οι επιστήμονες του Δημοσίου Δικαίου, (κυρίως του Συνταγματικού Δικαίου), οι οποίοι πίστευαν στον ιδιαίτερο ρόλο και τη σημασία της Πολιτικής Επιστήμης. Ως ανεξάρτητες προσωπικότητες, με δική τους απολύτως πρωτοβουλία, χωρίς καμία θεσμική στήριξη παρακολουθούσαν τα τεκταινόμενα κυρίως της IPSA (International Political Science Association) που μόλις είχε ιδρυθεί στα μέσα με τέλη της δεκαετίας του 1940. Ο αείμνηστος Δεγλερής είναι μία από αυτές τις περιπτώσεις των συναδέλφων τον οποίο αξίζει να μνημονεύσει κανείς.

Μία δεύτερη παρατήρηση και ίσως ανοίξει τις θεματικές, της συζήτησής μας είναι και το ότι η Πολιτική Επιστήμη έτσι όπως παρουσιάζεται σήμερα, διατηρεί ακόμη τα χαρακτηριστικά της θεσμικής της γένεσης δηλαδή την καταγωγή από τη Νομική Επιστήμη. Γι αυτό και η Πολιτική Επιστήμη σήμερα δεν φέρει μόνο τα σημάδια της καταγωγής της αλλά ταυτόχρονα αντιμετωπίζει τα ίδια προβλήματα και τις ίδιες προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Πανεπιστήμιο γενικά. Το δίλημμα δηλαδή, ανάμεσα σε ένα Πανεπιστήμιο με κατεύθυνση επαγγελματική επιμορφωτική και σε εκείνο με ακαδημαϊκό προσανατολισμό.

κ. ΛΥΡΙΝΤΖΗΣ

Διευκρίνιση: Παρότι οι πρωτοβουλίες και οι πρώτες ιδέες ξεκίνησαν από Νομικούς (τα ονόματα Δεγλερής και Δασκαλάκης είναι χαρακτηριστικά) ωστόσο στην Ελλάδα δεν υπήρχε ο έντονος εναγκαλισμός της Νομικής με την Πολιτική Επιστήμη, όπως ενδεχομένως για ένα μεγάλο διάστημα στην Γαλλία ή στη Γερμανία. Πολύ σύντομα, από το τέλος της δεκαετίας του '70 αρχές δεκαετίας του '80, ανεξαρτητοποιείται και προχωράει το δικό της ρόμο. Αυτό συνέβη και στο Πάντειο, συνέβη και στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών και σ' αυτό σημαντικό ρόλο έπαιξε η παρουσία των καθηγητών Μεταξά και Βλάχου.

κ. ΓΡΑΒΑΡΗΣ

Θέλω να τονίσω το εξής. Θα διαφοροποιηθώ λιγάκι, χωρίς βέβαια να διαφωνήσω ότι όντως από πρωτοβουλίες σημαντικών ανθρώπων οι οποίοι ενδεχομένως να μην βρίσκονται εν ζωή από το χώρο της Νομικής, να δόθηκε μία άνθηση σ' αυτό που λέμε Πολιτική Επιστήμη όπως την καταλάβαιναν ή ενδεχομένως όπως αυτή έχει σήμερα εμφανιστεί με θεσμική μορφή. Πρέπει όμως να πούμε ότι αυτοί ήταν μειοψηφίες και ανεξάρτητα από αυτές τις ατομικές πρωτοβουλίες, θεσμικά η Πολιτική Επιστήμη παρόλη την εξειδίκευση, την εδραίωση, την επιστημονική της δημόσια αναγνώριση, δεν έχει βρει την αυτοτέλειά της η οποία της αρμόζει.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της ας το πούμε – ηγεμονίας ή καταλοίων της ηγεμονίας οικονομικών σπουδών είναι ότι σε δύο Τμήματα στα μεγάλα Πανεπιστήμια (ΑΠΘ και Καποδιστριακό Παν/μιο Αθηνών) δεν είναι Τμήματα μιας σχολής Κοινωνικών Επιστημών. Αυτό βέβαια δε λέει κάτι μόνο για την Πολιτική Επιστήμη αλλά αφορά και τις άλλες Κοινωνικές Επιστήμες που δεν έχουν αναπτυχθεί. Δηλαδή θα μπορούσε να υπάρχει ένα Τμήμα Κοινωνιολογίας, ένα Τμήμα Ιστορίας σε Σχολή Κοινωνικών Επιστημών. Αυτό φαίνεται και στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης για το οποίο βέβαια δε γνωρίζω πολλά πράγματα αλλά ξέρω ότι και εκεί από πρωτοβουλίες πεφωτισμένων ανθρώπων της Νομικής ξεκίνησε η ίδρυση και η δημιουργία του Τμήματος.

Επίσης ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι όσον αφορά την εξειδίκευση και τη στελέχωση των τμημάτων αυτών, πολλοί προέρχονται αμιγώς από Νομικό χώρο, ακόμα και σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με διεπιστημονικά αντικείμενα όπως είναι οι Ευρωπαϊκές ή Διεθνείς Σπουδές. Οι περισσότεροι προέρχονται από σπουδές νομικού χαρακτήρα και όχι χαρακτήρα Πολιτικής Επιστήμης. Αυτό είναι καταπληκτικό, το έχουμε ζήσει και στο Πάντειο και ενδεχομένως υπάρχει και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Το άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι τα βιβλία Πολιτικής Επιστήμης στη Β'βάθμια Εκπαίδευση είναι Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης. Δηλαδή ακόμα και εκεί δεν έχει περάσει αυτή η επιστημονική αυτοτέλεια. Να μην αναφερθώ βέβαια και σε περιπτώσεις του ΙΚΥ όπου συγκεκριμένες κατευθύνσεις όπως είναι οι Θεωρίες του Κράτους εντάσσονται στο Συνταγματικό Δίκαιο εφόσον υπάρχουν υποτροφίες. Φαίνεται δηλαδή ότι η Πολιτική Επιστήμη να μην έχει εδραιωθεί, έχει αναγνωρισθεί δημόσια αλλά έχει ακόμα να δώσει μάχες για να χειραφετηθεί από κάποια κατάλοιπα. Αλλά αυτό νομίζω θα το θίξουμε σε μία άλλη ενότητα που θα μιλήσουμε για τη στελέχωση και πολιτική ανάπτυξη της Πολιτικής Επιστήμης.

κ. ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Δύο λόγια για να συνοψίσουμε. Το ένα στοιχείο ήδη εθίγη και είναι η αυτοτέλεια από άλλα αντικείμενα και προφανώς εννοούμε αυτοτέλεια από τον ακαδημαϊκό χώρο της Νομικής κυρίως, όπου η Πολιτική Επιστήμη αναπτύσσεται διστακτικά μέσα στο πλαίσιο της Νομικής. Αναφέρω χαρακτηριστικά το παράδειγμα της Πολιτειολογίας, της Πολιτικής Επιστήμης ως Πολιτειολογία. Εν συνεχεία εκείνο που διαπιστώνει κανείς είναι ότι παρά το γεγονός ότι μετά τη μεταπολίτευση έχουμε κάποια βήματα ανάπτυξης της Πολιτικής Επιστήμης ως αυτοτελούς αντικειμένου, ωστόσο αυτή η ανάπτυξη παρακολουθεί το βραδύ ρυθμό ανάπτυξης των κοινωνικών επιστημών στην Ελλάδα. Αυτό φαίνεται στο γεγονός ότι τα Τμήματα Πολιτικής Επιστήμης πάντα συνυπάρχουν και με κάποιο άλλο αντικείμενο, π.χ. στο Πάντειο Πανεπιστήμιο είναι Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σπουδών, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών είναι Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης.

Το ενδιαφέρον στην περίπτωση αυτή είναι ότι το «και» συνδέει την Πολιτική Επιστήμη με αντικείμενα συναφέστερα με αυτήν.

Εκείνο που ήθελα να θίξω για να μην επαναλαμβάνουμε συνέχεια τα ίδια είναι ότι την περίοδο αυτή, την περίοδο δηλαδή που υπάρχει η διαδικασία της ανάπτυξης των Τμημάτων Πολιτικής Επιστήμης, ταυτόχρονα διαπιστώνεται μία εσωτερική διαφοροποίηση στα επιμέρους αντικείμενά της και για πρώτη φορά π.χ. έχουμε Τομέα Ελληνικού Πολιτικού Συστήματος στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Παντείου, Τομέα Κρατικών Πολιτικών, Τομέα Πολιτικών Συστημάτων, Τομέα Πολιτικής Κοινωνιολογίας. Έχουμε δηλαδή μία εσωτερική διαφοροποίηση του αντικειμένου της Πολιτικής Επιστήμης στα αυτοτελή Τμήματα σε επιμέρους γνωστικές περιοχές.

Τέλος, θα ήθελα να επισημάνω ότι παρά την όποια διστακτική ανάπτυξη και παρά τις αδυναμίες εάν κάνει κανείς έναν απολογισμό θα διαπιστώσει το γεγονός ότι η Πολιτική Επιστήμη πλέον αισθάνεται αρκετά δυνατή ώστε να οργανώνει αυτοτελή προγράμματα παραγωγής διδακτορικών διπλωμάτων, κάτι το οποίο δεν υπήρχε προηγουμένως, η εν πάσει περιπτώσει δεν υπήρχε σε αυτή την κλίμακα.

κ. ΛΥΡΙΝΤΖΗΣ

Διαδικαστική παρατήρηση: Αυτό μας φέρνει σε δύο ζητήματα, δηλαδή, τα γενικότερα προβλήματα του χώρου των Κοινωνικών Επιστημών, τα οποία έχουν άμεση σχέση με τα προβλήματα της Πολιτικής Επιστήμης, όπως π.χ. ο κατακερματισμός και δεύτερον σε συγκεκριμένους κλάδους και όπως ανέφερε προηγουμένως ο Μανώλης της Πολιτικής Επιστήμης σε κλάδους που έχουν τύχει ιδιαίτερης ανάπτυξης και που έχουν εμφανιστεί τα τελευταία χρόνια. Δηλαδή, Πολιτική Επικοινωνία (έχει εμφανιστεί και έχει γίνει και Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ (αρχικά υπήρχε κατεύθυνση στο δικό μας τμήμα και εν συνεχεία ανεξάρτητα τμήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Πάντειο), επίσης Πολιτική Ψυχολογία, Ελληνικό Πολιτικό Σύστημα, Συγκριτική Πολιτική, το Κοινωνικό Κράτος και Κοινωνικές Πολιτικές.

Οπότε μία σειρά από τέτοια θέματα έχουν καλλιεργηθεί και αναπτυχθεί. Όχι όλα ισομερώς, με τον ίδιο τρόπο και με την ίδια επιτυχία αλλά γενικά σε ικανοποιητικό βαθμό.

κ. ΣΠΟΥΡΔΑΛΛΑΚΗΣ

Το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών είναι μετεξέλιξη του Τμήματος Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών που ιδρύθηκε το 1972. Το Τμήμα με τον σημερινό του τίτλο και μορφή, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης ιδρύεται μετά το Νόμο-Πλαίσιο και γίνεται αυτόνομο Τμήμα από το Νομικό το οποίο για δέκα χρόνια περίπου, το διατηρούσε υπό κηδεμονία.

Συγκροτείται στην αρχή από πολιτικούς επιστήμονες, ιστορικούς της πολιτικής και της οικονομικής ιστορίας, πολιτικούς φιλοσόφους και κάποιους διεθνολόγους. Ένα Τμήμα το οποίο ξεκινάει με μικρό αριθμό διδασκόντων (10-12 μέλη ΔΕΠ) και που σήμερα μετά από 20 περίπου χρόνια ιστορίας έχει σχεδόν τετραπλασιάσει τον αριθμό των μελών ΔΕΠ.

Το Τμήμα έχει τέσσερις τομείς και τρεις κατευθύνσεις: Πολιτικής Ανάλυσης, Διοικητικής Επιστήμης και Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών.

Ενώ επί δέκα χρόνια υπήρχε και η κατεύθυνση της Πολιτικής Επιστήμης, μαζί με την Πολιτική Ανάλυση, αλλά με την ίδρυση του Τμήματος ΜΜΕ στο ίδιο Πανεπιστήμιο, θεωρήθηκε ότι αυτή η κατεύθυνση δεν έπρεπε να υπάρχει. Εδώ έχουμε την κλασική περίπτωση όπου τα καινούργια Τμήματα Πολιτικής Επιστήμης είναι η αφετηρία για την επέκταση του αντικειμένου και σε πιο εξειδικευμένους κλάδους.

Με τον Νόμο Γ. Σουφλιά του 1993, αν δεν κάνω λάθος, δημιουργούνται επισήμως Μεταπτυχιακά. Δύο χρόνια μετά την εισαγωγή αυτή του νόμου υλοποιούνται τα Προγράμματα Μεταπτυχιακών στο Τμήμα μας. Έχουμε το ΠΜΣ Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας (διετές), το ΠΜΣ Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών (διετές) και το ΠΜΣ Κράτος και Δημόσια Πολιτική (μονοετές).

Αυτά τα Προγράμματα φαίνεται ότι είναι αρκετά δημοφιλή. Προσελκύουν πτυχιούχους όχι μόνο από τα συγγενή Τμήματα Πολιτικής Επιστήμης αλλά και από Τμήματα Κοινωνικών Επιστημών που εν τω μεταξύ έχουν δημιουργηθεί σε όλα τα Πανεπιστήμια της χώρας.

Πολλές φορές προσελκύουν πολύ καλούς υποψηφίους από Τμήματα τα οποία φαίνεται να μην έχουν και κάποια ιδιαίτερη σχέση με την Πολιτική Επιστήμη. Κατά καιρούς έχουμε και καλούς Μαθηματικούς, Μηχανικούς, Θεολόγους και δασκάλους ως φοιτητές, ως υποψηφίους για τα

Μεταπτυχιακά.

Αυτό δείχνει μία δυναμική αυτών των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων

κ. ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Στο Πάντειο Πανεπιστήμιο το νέο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας προέκυψε από το διαχωρισμό του παλαιού Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σπουδών, το οποίο χωρίστηκε σε δύο Τμήματα το ένα ήταν το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας και το άλλο το Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών.

Το νέο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας έχει πέντε Τομείς και έξι Κατευθύνσεις:

Οι τομείς είναι οι ακόλουθοι:

- Κοινωνικής και Πολιτικής Θεωρίας,
- Πολιτικής Κοινωνιολογίας και Συγκριτικής Πολιτικής Ανάλυσης,
- Πολιτικών Συστημάτων και Νεότερης Ιστορίας.

Οι κατευθύνσεις είναι οι ακόλουθες:

- Κοινωνικής και Πολιτικής Θεωρίας,
- Νεότερης Ιστορίας,
- Πολιτικής Κοινωνιολογίας και Συγκριτικής Πολιτικής Ανάλυσης,
- Πολιτικών Συστημάτων,
- Ευρωπαϊκών Σπουδών και τέλος
- Ελληνικών και Βαλκανικών Σπουδών

Παρότι οι Τομείς δεν έχουν συγκροτηθεί ακόμα τυπικά, θεραπεύουν τα συναφή επιμέρους αντικείμενα.

Π.χ. στον Τομέα Κοινωνικής και Πολιτικής Θεωρίας εκτός από την Πολιτική Θεωρία και την Πολιτική Φιλοσοφία θεραπεύεται η Πολιτική Ψυχολογία, όπως επίσης και ζητήματα κρατικών πολιτικών.

Οι άλλοι Τομείς της Πολιτικής Επιστήμης θεραπεύουν τα

αντικείμενα του Ελληνικού Πολιτικού Συστήματος, και είναι κατά τη γνώμη μου πάρα πολύ σημαντικό να διαμορφωθεί στο μέλλον ένας αυτοτελής τομέας Ελληνικού Πολιτικού Συστήματος.

Η ύπαρξη αυτών των τομέων και αυτών των κατευθύνσεων (πιστεύω ότι είναι ένα πρόβλημα γενικό των Τμημάτων Πολιτικής Επιστήμης) εκφράζει και ορισμένες ασυμμετρίες, με την έννοια ότι δεν μπορεί να δώσει στο κάθε Τμήμα το ξεχωριστό του προφίλ. Δηλαδή, ένα Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης θα μπορούσε να έχει ένα ξεχωριστό προφίλ, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση σε ένα πεδίο αντικειμένων, από ένα άλλο τμήμα σε άλλο πεδίο κ.ο.κ. Φαίνεται λοιπόν να υπάρχει μία τάση συμψηφισμού, ας μου επιτραπεί η έκφραση, δηλαδή, να υπάρχει μία ισορροπία και εκπροσώπηση όλων των αντικειμένων της Πολιτικής Επιστήμης και αυτό δημιουργεί ορισμένα προβλήματα αδυναμίας κάλυψης των αντικειμένων για πολλούς λόγους που έχουν να κάνουν τόσο με τις εκπαιδευτικές πολιτικές, όσο και με το ζήτημα της αναπαραγωγής του προσωπικού, αλλά κυρίως εμποδίζουν το Τμήμα να αποκτήσει το δικό του προφίλ. Για παράδειγμα ένα Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης θα μπορούσε να έχει ιδιαίτερο προφίλ, με έμφαση σε πολιτικοθεωρητική κατεύθυνση, ένα άλλο Τμήμα θα μπορούσε να έχει έμφαση στη συγκριτική ανάλυση.

Το χαρακτηριστικό του Προγράμματος Σπουδών του νέου αυτού Τμήματος στο οποίο αναφέρομαι είναι ότι, έτσι όπως διαμορφώθηκε πέρυσι, έχει τη λογική τα δύο πρώτα εξάμηνα να έχουν δεσμευτικό πρόγραμμα με υποχρεωτικά μαθήματα και με λίγα μαθήματα επιλογής και στα μεγαλύτερα εξάμηνα αυτή η δεσμευτικότητα να αίρεται. Δηλαδή, στο τέταρτο, πέμπτο, έκτο και όγδοο εξάμηνο ο φοιτητής έχει μία σχεδόν απόλυτη ελευθερία να διαμορφώνει ο ίδιος το πρόγραμμά του. Και στο τέλος, ανάλογα με τα μαθήματα που παίρνει, προκύπτει και η κατεύθυνση η οποία αναγράφεται και τυπικά στο πτυχίο του.

κ. ΛΥΡΙΝΤΖΗΣ

Διευκρίνιση: Επειδή αναφέρθηκε το Τμήμα Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου να διευκρινίσουμε ότι οι Διεθνείς Σχέσεις είναι Πολιτική Επιστήμη, δεν είναι κάτι άλλο, είναι κομμάτι της. Έχει όμως ανεξαρτητοποιηθεί και μπορεί να διδάσκεται αυτόνομα.

κ. ΓΡΑΒΑΡΗΣ

Το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Κρήτης ιδρύεται όλως παραδόξως το 1988 όταν ιδρύεται και η Σχολή Κοινωνικών Επιστημών μαζί με τα υπόλοιπα Τμήματα (Ψυχολογίας, Νομικών/Οικονομικών και Κοινωνιολογίας). Ενεργοποιείται όμως με την ίδρυση των νέων Τμημάτων (71 νέων Τμημάτων) το 1998 που παίρνει και τους πρώτους φοιτητές. Υπήρξε αρχικά μία Συμβουλευτική Επιτροπή η οποία έφτιαξε τις Κατευθύνσεις, τους βασικούς άξονες των αντικειμένων του Τμήματος, στην οποία συμμετείχαν γνωστοί συνάδελφοι (Ν. Διαμαντούρος, Ν. Μουζέλης, Δ. Χαραλάμπης, Ν. Πετραλιάς, Ι. Μεταξάς, Ι. Πυργιωτάκης).

Βασική μέριμνα αυτών των ανθρώπων ήταν να αποφύγουν κάποια σφάλματα ή κάποιες κατευθύνσεις αμαρτωλές ή κάποιες παρεκκλίσεις που υπήρξαν στο παρελθόν σε άλλα Τμήματα Πολιτικής Επιστήμης. Είναι χαρακτηριστικό ότι απέφυγαν τον βασικό κορμό, ας πούμε, του προγράμματος σπουδών ή και των κατευθύνσεων που δημιουργήθηκαν αργότερα και τις Διεθνείς Σχέσεις (παρόλο που κι αυτές είναι ένα κομμάτι και αναπτύχθηκε μέσα από την Πολιτική Επιστήμη) υποστηρίζοντας ότι η σημερινή τάση και η διεθνής πρακτική είναι ότι οι Διεθνείς Σπουδές, οι Διεθνείς Σνέσεις θα είναι κάτι το διεπιστημονικό στο οποίο συμμετέχουν και ιστορικοί και οικονομολόγοι και νομικοί και πολιτικοί επιστήμονες κοκ

Το δεύτερο στοιχείο είναι ότι άφησαν το Δίκαιο είτε με τη μορφή του Δημοσίου Δικαίου είτε με τη μορφή Διοικητικής Επιστήμης ή Διοικητικού Δικαίου εκτός των γνωστικών αντικειμένων.

Το Τμήμα αυτό δεν έχει Τομείς, δεδομένου ότι δεν έχει αυτονομηθεί ακόμη, έχει όμως τρεις Κατευθύνσεις (Πολιτική Θεωρία και Θεωρία Κράτους, Ανάλυση Δημοσίων και Ευρωπαϊκών Πολιτικών, Πολιτικής και Ιστορικής Κοινωνιολογίας).

Οι Κατευθύνσεις αυτές δεν είναι δεσμευτικές, δηλαδή δεν γράφεται στο πτυχίο του φοιτητή, της φοιτήτριας ότι παρακολούθησε κάποια Κατεύθυνση, απλώς βοηθάει να οργανώσουμε το Πρόγραμμα Σπουδών, το Πρόγραμμα Διδασκαλίας και τα μαθήματα που θα διδαχθούν.

Αυτό που χαρακτηρίζει το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης στην Κρήτη είναι η διάκρισή του σε δύο ή τρεις φάσεις με ξεχωριστούς παιδαγωγικούς στόχους. Βέβαια έχουμε την πολυτέλεια να το

κάνουμε αυτό δεδομένου ότι δεν είμαστε μαζικό Τμήμα από πλευράς φοιτητών και νομίζω ότι στη συνέχεια θα το θίξουμε το ζήτημα.

Έτσι χωρίζεται σε δύο ή σε δυόμισι φάσεις. Έχουμε την πρώτη φάση σπουδών που είναι τα τέσσερα πρώτα εξάμηνα όπου οι φοιτητές και οι φοιτήτριες επιλέγουν κατά πλειοψηφία υποχρεωτικά μαθήματα δηλαδή μαθαίνουν την εγκύκλιο γνώση της Πολιτικής Επιστήμης. Αυτό δηλαδή που επιχειρήθηκε να γίνει, και πέτυχε η απόπειρα αυτή, αρχές της δεκαετίας του '80 με τα Τμήματα Πολιτικής Επιστήμης, ήταν να περάσει η Πολιτική Επιστήμη σε βασικά αντικείμενα εγκυκλίων σπουδών.

Στη δεύτερη φάση σπουδών, ο παιδαγωγικός στόχος είναι να μάθουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες οι οποίοι στην πλειοψηφία τους δεν έχουν επιλέξει να σπουδάσουν Πολιτική Επιστήμη, (διότι έχουμε να θεραπεύσουμε και άλλη μία αμαρτία που έχει να κάνει με τον τρόπο εισαγωγής φοιτητών στα Τμήματα Πολιτικών Επιστημών), δηλαδή να τους αρέσει και να μάθουν κάποια πράγματα βασικά για το τι είναι αυτό το αντικείμενο στο οποίο τους έριξε η μοίρα να σπουδάσουν.

Σ' αυτή τη φάση λοιπόν, οι φοιτητές επιλέγουν μαθήματα επιλογής και κυρίως σεμινάρια. Επαναλαμβάνω ότι έχουμε την πολυτέλεια διδασκαλίας σεμιναρίων σε μικρές ομάδες δεδομένου ότι δεν είναι μαζικό τμήμα από πλευράς εισακτέων φοιτητών ακόμα.

Και η τελευταία, ας πούμε, φάση είναι η πτυχιακή εργασία. Ήδη από φέτος είναι υποχρεωτική για όλους τους φοιτητές.

Σκοπός μας είναι αφενός να περάσουμε αυτά τα βασικά αντικείμενα που είναι στις κατευθύνσεις στους φοιτητές και σε μια – ας το πούμε - ευρεία γκάμα, διότι δεν έχουμε αναπτύξει για παράδειγμα τοις ή αντικείμενα τα οποία φεύγουν και πάνε σε άλλα Τμήματα όπως είναι το παράδειγμα της Επικοινωνίας ή της Ψυχολογίας παρόλο που υπάρχει Τμήμα Ψυχολογίας. Επομένως σε μία ευρεία γκάμα υπάρχουν και μαθήματα που έχουν να κάνουν με Πολιτική των ΜΜΕ, με Ιστορία, με Δίκαιο αλλά στο πλαίσιο του Ελληνικού Πολιτικού Συστήματος.

Τα προβλήματα που υπάρχουν (ενδεχομένως να θίγω και ένα πρόβλημα που υπάρχει και στο Τμήμα του ΑΠΘ) είναι ότι τα Τμήματα αυτά δεν έχουν ακόμη Μεταπτυχιακές Σπουδές. Αυτό έχει δύο ειδών συνέπειες: Το πρώτο είναι ότι οι φοιτητές οι οποίοι θέλουν να συνεχίσουν πηγαίνουν και 'στριμώχνονται' σε ένα Τμήμα που έχει μεταπτυχιακές σπουδές, δηλαδή,

απόφοιτοι του Παν/μίου Κρήτης πηγαίνουν στο Παν/μιο Αθηνών τα μεταπτυχιακά του οποίου (στις δύο από τις τρεις Κατευθύνσεις) δεν μπορούν να απορροφήσουν τους αποφοίτους των άλλων Τμημάτων. Το δεύτερο είναι ότι Μεταπτυχιακές Σπουδές και ιδίως στο χώρο των Κοινωνικών Επιστημών συμβάλλουν και στην ανανέωση των προπτυχιακών σπουδών. Ήδη σε μεταπτυχιακό επίπεδο χρησιμοποιούμε τον παλιό νόμο και έχουμε επιλεκτικά ένα μικρό αριθμό υποψηφίων διδασκτόρων σε συγκεκριμένα θέματα και πεδία. Υπάρχει και μία αίτηση που έχει κατατεθεί και περιμένουμε την έγκριση από το Υπουργείο Παιδείας. Η πρόταση για το μεταπτυχιακό (Πολιτική Θεωρία και Πολιτική Ανάλυση) είναι για ένα πρόγραμμα μονοετούς φοίτησης.

κ. Π. ΓΕΤΙΜΗΣ

Μήπως μπορούμε να έχουμε κάποιες εκτιμήσεις για το αντίστοιχο Τμήμα του ΑΠΘ;

κ. ΛΥΡΙΝΤΖΗΣ

Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης δημιούργησε, στο πλαίσιο της Νομικής του Σχολής και κατ' αντιστοιχία και αναλογία του Παν/μίου Αθηνών, το Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, το οποίο άρχισε να λειτουργεί το 1998.

Είναι ένα σχετικά νέο Τμήμα, μικρό ως προς το διδακτικό προσωπικό (περίπου 15 μέλη ΔΕΠ) με εμφανή επιρροή της Νομικής Σχολής του ΑΠΘ. Διότι είναι οι Καθηγητές της Νομικής Σχολής οι οποίοι διδάσκουν και ορισμένοι έχουν μεταγραφεί στο Τμήμα αυτό και με έμφαση σ' αυτό που λέμε κλασική Πολιτική Επιστήμη, Συγκριτική Πολιτική Επιστήμη, Πολιτική Κοινωνιολογία, Πολιτική Θεωρία, Πολιτική Ιστορία και γενικότερα Ιστορία κοκ.

Είναι ακόμη νέο Τμήμα και δεν μπορούμε να το κρίνουμε ακόμη, δεδομένου ότι χρειάζεται χρόνος για να δείξει προς ποια κατεύθυνση θα αποκρυσταλλωθεί και θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση. Πάντως προς το παρόν οι κατευθύνσεις Συγκριτικής Πολιτικής, Πολιτικής Κοινωνιολογίας, Πολιτικής Θεωρίας και Πολιτικής Ιστορίας είναι αυτές που επικρατούν στο Τμήμα.

κ. ΣΠΟΥΡΔΑΛΛΑΚΗΣ

Ένα μείζον πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε είναι ο γενικότερος κατακερματισμός που παρατηρείται στο χώρο των Κοινωνικών Επιστημών. Υπάρχουν πολλά Πανεπιστήμια, σε όλη την Ελλάδα, αλλού Σχολές, αλλού Τμήματα εντασσόμενα σε άλλες Σχολές τα οποία δε συνδέονται μεταξύ τους. Φένεται να αναπτύσσονται κατά τρόπο μάλλον τυχαίο. Δεν είναι αποτέλεσμα κάποιου συνολικού προγραμματισμού ώστε να υπάρξει συντονισμένη και προγραμματισμένη ανάπτυξη των Κοινωνικών Επιστημών στην Ελλάδα.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, το επιστημονικό δυναμικό το οποίο ούτως ή άλλως δεν είναι πάρα πολύ μεγάλο να έχει κατανεμηθεί άνισα στα Τμήματα και επιπλέον να μην έχει μεγάλες δυνατότητες επικοινωνίας και αλληλόδρασης, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν, ή υπολειτουργούν, οι θεσμοί εκείνοι οι οποίοι θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως δίαυλοι επικοινωνίας, διαλόγου, ή ακόμη και αντιπαράθεσης στο χώρο. Παρά την ύπαρξη περιοδικών επιστημονικών ενώσεων και της Ελληνικής Εταιρείας Πολιτικής Επιστήμης (ΕΕΠΕ) μέχρι στιγμής δεν φαίνεται ότι αυτά έχουν λειτουργήσει αποτελεσματικά στην κατεύθυνση του συντονισμού και της ενοποίησης του χώρου.

Το άλλο μείζον πρόβλημα είναι η πολιτική του ΥΠΕΠΘ και γενικά της Πολιτείας απέναντι συνολικά στο Πανεπιστήμιο και στις Κοινωνικές Επιστήμες. Έχει να κάνει με την λογική που επιλέγονται τα Πανεπιστήμια και οι Τομείς οι οποίοι θα αναπτυχθούν, έχει να κάνει με τον τρόπο που κατανέμονται οι αριθμοί και το αυθαίρετο της κατανομής των αριθμών φοιτητών ανά Τμήμα, με αποτέλεσμα άλλα Τμήματα να είναι εξαιρετικά μαζικά (Πάντειο Παν/μιο και Παν/μιο Αθηνών) και άλλα Τμήματα να είναι πολύ αδύναμα ακόμη με πολύ μικρό αριθμό φοιτητών. Έχει να κάνει με τις αποφάσεις της έγκρισης Μεταπτυχιακών Σπουδών, με την επιχορήγηση και γενικότερη υποστήριξη που δίδεται στα Τμήματα και τέλος αλλά πολύ σημαντικό για τα κεντρικά Τμήματα, έχει να κάνει με τον τρόπο κατανομής των θέσεων ΔΕΠ όπου τα κεντρικά Τμήματα επειδή θεωρούνται μεγάλα προικοδοτούνται με μία θέση ΔΕΠ ανά διετία - τριετία ή κάτι τέτοιο το οποίο σημαίνει πρακτικά ότι δεν υπάρχει καμία ανανέωση στο χώρο. Αντίθετα οι όποιες θέσεις ΔΕΠ δίδονται στα τμήματα προσθέτουν τριβές.

Επιπλέον, οι νέοι επιστήμονες μοιραία επειδή δεν μπορούν να βρουν πρόσβαση στα Πανεπιστήμια του Κέντρου, στρέφονται προς τα Περιφερειακά

Πανεπιστήμια και αυτό επίσης έχει αρνητικές επιπτώσεις αφού οδηγεί σε ανισότητες.

Τέλος, υπάρχει το θέμα του συντονισμού. Δηλαδή το ότι δεν έχουμε καθίσει ποτέ (και εδώ είναι μία ευκαιρία αυτή να το καταγράψουμε και ίσως να αποτελέσει αφετηρία για περαιτέρω δουλειά) να δούμε τι διδάσκει το κάθε Τμήμα, αν μπορεί το κάθε Τμήμα να αποκτήσει κάποια ειδικότερη ταυτότητα και έμφαση σε κάποιο Τομέα, να συντονιστούν κάπως τα Προγράμματα Σπουδών και να υπάρξει γενικότερα μία καλύτερη οργάνωση του χώρου και του Προγράμματος Σπουδών και οργάνωση – συντονισμός του χώρου και εσωτερικά και προς τα έξω, δηλαδή, παρουσίαση και προβολή, του τι είναι Πολιτική Επιστήμη, τι δυνατότητες έχει ο κλάδος, τι μπορεί να προσφέρει.

Αυτό το τελευταίο, είναι σημαντικό διότι συνδέεται με το θέμα της επαγγελματικής αποκατάστασης και των προσδοκιών που έχουν οι φοιτητές, είτε αυτοί που επιλέγουν (διότι υπάρχουν και ορισμένοι που επιλέγουν τον χώρο) είτε αυτοί που βρίσκονται στα τμήματα μας τυχαίως ή λόγω ατυχούς βαθμολογίας.

Ως προς το επαγγελματικό ζήτημα, υπάρχει η γνωστή συζήτηση πλήρους αποδέσμευσης της επιστημονικής κατάρτισης, από τα επαγγελματικά δικαιώματα. Υπάρχουν οι συζητήσεις που επιτρέπουν να υπάρχει κάποια σχέση. Πρέπει να γνωστοποιηθεί στον κόσμο τι σημαίνει σπουδές Πολιτικής Επιστήμης και τι δυνατότητες παρέχονται, σε ορισμένους τομείς να υπάρξει, όπου αυτό είναι δυνατό, κάποια σύνδεση (τουλάχιστον όσον αφορά τα μαθήματα που διδάσκονται στα Λύκεια και στα Γυμνάσια) και γενικότερα θα πρέπει να υπάρξει μία καλύτερη προβολή και ενημέρωση, προς τον ευρύτερο χώρο, πρακτικές δηλαδή δημοσιότητας των Τμημάτων.

Τέλος, η έρευνα είναι επίσης ένα μεγάλο πρόβλημα διότι τα Πανεπιστήμια δεν διαθέτουν κονδύλια για την έρευνα ή δίδουν πάρα πολύ λίγα. Υπάρχουν ενδεχομένως τα κονδύλια τα οποία μπορεί να διεκδικήσει κανείς μέσα από κάποιο ερευνητικό πρόγραμμα κυρίως ευρωπαϊκής προέλευσης. Άρα το Πανεπιστήμιο γενικότερα στο χώρο των Κοινωνικών Επιστημών, ειδικότερα στην Πολιτική Επιστήμη, έχει πρόβλημα στο να χρηματοδοτήσει και να αναπτύξει μεγάλα ερευνητικά προγράμματα. Επιπλέον υπάρχουν και άλλοι φορείς οι οποίοι υλοποιούν και αναπτύσσουν ερευνητικά προγράμματα, από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών μέχρι επιμέρους Ινστιτούτα, Φορείς κλπ. Πρόσφατα και εταιρίες οι οποίες υποτίθεται ότι κάνουν κάποια

έρευνα, ανεξάρτητα το πως τις αξιολογούμε.

Άρα λοιπόν το θέμα της έρευνας είναι σημαντικό και εκεί θα πρέπει επίσης να υπάρξουν διαδικασίες επικοινωνίας, ενσωμάτωσης, συντονισμού μεταξύ όλων αυτών οι οποίοι εμπλέκονται στον χώρο της πολιτικής επιστήμης και κοινωνικών επιστημών γενικότερα.

κ. Π. ΓΕΤΙΜΗΣ

Είναι σκόπιμο να εστιάσουμε με την συζήτηση στο δεύτερο θέμα που αφορά στη συγκριτική παρουσίαση των Τμημάτων και στη δυναμική και τα προβλήματα που υπάρχουν.

κ. ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Ήδη ο κ. Λυριντζής έθεσε κάποια ζητήματα προηγουμένως. Εκείνο που μπορούμε να πούμε, συνοπτικά, είναι το εξής. Καταρχήν υπάρχει ένα πρόβλημα διαφοροποίησης των Τμημάτων που είναι θεσμικό. Δηλαδή, από τη μία μεριά έχουμε δύο Τμήματα Πολιτικής Επιστήμης όπως έχουν διαμορφωθεί ιστορικά, βάσει των ρυθμίσεων του Νόμου Πλαισίου και έχουμε και δύο νέα Τμήματα τα οποία εντάσσονται στη λογική των προγραμμάτων τα οποία χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΠΕΑΕΚ). Αυτό υποδηλώνει ουσιαστικά την απουσία σχεδιασμού στο επίπεδο της εκπαιδευτικής πολιτικής όπως επίσης και την απουσία εσωτερικού σχεδιασμού των Τμημάτων Πολιτικής Επιστήμης ώστε να βρουν έναν τρόπο συντονισμού μεταξύ τους.

κ. ΣΠΟΥΡΔΑΛΛΑΚΗΣ

Παρέμβαση: Ενδεχομένως κ. Αγγελίδη να υποδηλώνει και την θεσμική αδυναμία των μελών ΔΕΠ ή επίσης να αποτελεί εκδήλωση της υποκειμενικής αδυναμίας που έχουμε ως μέλη ΔΕΠ διαφορετικών Τμημάτων να παρέμβουμε σ' αυτή τη διαδικασία.

κ. ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Αυτό είναι σωστό. Υπάρχει και το άλλο ζήτημα της διαφοροποίησης στο εσωτερικό των Τμημάτων, ιδιαίτερα στα παλιά Τμήματα Πολιτικής Επιστήμης. Τα προβλήματα αυτά, απορρέουν από την ένδεια των νέων θέσεων ώστε να βοηθηθεί η αναπαραγωγή των Τμημάτων αυτών. Στη διαφοροποίηση αυτή διαπιστώνει κανείς ένα είδος κρίσης και παρεμπόδισης της συνεργασίας που είναι αναγκαία για να προκύψει ένα συντονισμένο πρόγραμμα σπουδών. Π.χ. υπάρχουν δύο λογικές. Η μία λογική είναι: ιδρύουμε ένα Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης ακολουθώντας την ανάπτυξη του αντικειμένου, άρα έχουμε ένα αντικείμενο το οποίο πρέπει να θεραπευτεί και αυτό είναι ανεξάρτητο από το που κατευθύνει ο καθένας τα ενδιαφέροντά του. Έχουμε δηλαδή ένα ζήτημα αναπτύξεως του αντικειμένου το οποίο υφίσταται πέραν συμφωνίας ή διαφωνίας. Η δεύτερη λογική είναι ότι μπορούμε να διαμορφώσουμε ένα Τμήμα με βάση τα ερευνητικά ενδιαφέροντα που θεραπεύει το καθένα από τα μέλη ΔΕΠ. Βέβαια αυτό, εφόσον δεν υπάρχει συντονισμός και ισορροπία ανάμεσα σ' αυτές τις δύο λογικές/αντιλήψεις, αναδεικνύει και τις ασυμμετρίες όπως εκφράζονται στο πρόγραμμα σπουδών.

Μία άλλη έκφραση αυτής της ασυμμετρίας συνδέεται με το τι θεωρούμε πλαίσιο έρευνας της Πολιτικής Επιστήμης, π.χ. υπάρχει το ζήτημα του κατά πόσο αναγνωρίζεται ή όχι αυτό που ονομάζουμε βασική έρευνα και η οποία θα μπορούσε να πει κανείς ότι αντιστοιχεί σ' αυτό που ονόμασε ο κ. Γράβαρης ως 'εγκύκλια' γνώση της Πολιτικής Επιστήμης. Αυτή η βασική έρευνα δε σταματά ποτέ. Δεν είναι ότι έχεις ένα εγχειρίδιο το οποίο το ανανεώνεις ανά δεκαετία και σ' αυτό μέσα εξαντλείται όλη η γνώση της Πολιτικής Επιστήμης. Η βασική έρευνα είναι κάτι διαρκώς ανανεούμενο, δεν παύει ποτέ.

Αυτό το πράγμα λοιπόν, στα Τμήματα Πολιτικής Επιστήμης και ενδεχομένως και ευρύτερα στα Τμήματα των Κοινωνικών Επιστημών, δεν έχει αναγνωριστεί ως ένα αυτοτελές πεδίο το οποίο πρέπει να υπηρετείται από την αρχή μέχρι το τέλος διαρκώς.

Υπάρχει βεβαίως και η παρεξηγημένη αντίληψη περί έρευνας, ότι η έρευνα τάχα είναι μόνο να παίρνουμε κάτι και να το μετράμε για να μπορέσουμε να το παρουσιάσουμε μετά μετρημένο. Δεν είναι ακριβώς έτσι τα πράγματα.

Βεβαίως αυτό το πρόβλημα εκφράζεται σε επίπεδο σχέσεων των Τμημάτων Πολιτικής Επιστήμης όπου δεν υπάρχει επικοινωνία και συντονισμός. Είναι αναγκαίο δηλαδή, να γίνει μία συζήτηση η οποία θα συμβάλλει στο να γίνει ένας καλύτερος συντονισμός και ενδεχομένως να λυθούν και ορισμένα προβλήματα με την άσκηση της κατάλληλης πίεσης στον τρόπο που γίνονται οι κατανομές των θέσεων ΔΕΠ και εφόσον υιοθετήσουμε μία λογική αναπτύξεως του αντικειμένου θα πρέπει ο τρόπος που διατίθενται οι θέσεις ΔΕΠ να υπαγορεύεται από την ίδια τη λογική ανάπτυξης αντικειμένου και όχι να παζαρεύουμε κάθε φορά με τον προγραμματισμό θέσεων ο οποίος εκφράζει ακριβώς αυτή την κατάσταση ένδειας σε ό,τι αφορά τις πολιτικές νέων θέσεων στα Τμήματα.

κ. ΓΡΑΒΑΡΗΣ

Είναι δεδομένο ότι ο προγραμματισμός, όχι μόνο για την Πολιτική Επιστήμη αλλά και γενικότερα η πολιτική στο χώρο της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης από πλευράς Υπουργείου αλλά και από πλευράς Ελληνικού Κράτους, πάσχει. Είναι επίσης γεγονός ότι στο χώρο των Κοινωνικών Επιστημών και ειδικότερα της Πολιτικής Επιστήμης δύο ήταν τα βήματα τα οποία έδωσαν ώθηση στην ανάπτυξη των τεσσάρων Τμημάτων για τα οποία μιλάμε.

Είναι ο Νόμος-Πλαίσιο ο οποίος ήταν νόμος εκδημοκρατισμού ενός δημοσίου Πανεπιστημίου της έδρας αλλά και έθεσε και κάποιες δυνατότητες, οι οποίες δυστυχώς παραμένουν ακόμη λανθάνουσες ή ακυρώθηκαν: στην πορεία, να μετατρέψουν το Πανεπιστήμιο από χώρο επιμόρφωσης δημοσίων υπαλλήλων σε χώρο όπου βγάζεις πλέον επιστήμονες και όχι δημοσίους υπαλλήλους.

Παρέμβαση: Τώρα βέβαια κινδυνεύουμε να το μετατρέψουμε σε χώρο κατάρτισης.

κ. ΓΡΑΒΑΡΗΣ

Ο Νόμος-Πλαίσιο έδινε τη δυνατότητα ενός δημοκρατικού προγραμματισμού στα Τμήματα, με τους Τομείς, τις συνελεύσεις Τομέων, με τη συμμετοχή των φοιτητών και δεν ισχύει πια. Έχει παγώσει. Δε δόθηκε

λοιπόν η δυνατότητα, δεσμευτικά πλέον τα μέλη ΔΕΠ και γενικότερα τα μέλη της Ακαδημαϊκής Κοινότητας σε κάθε Τμήμα, να αποφασίσουν και να δεσμευθούν σε μία κοινή αντίληψη για το πως θα αναπτύξουν τα αντικείμενά τους.

Αντίθετα καλλιέργησε και ενίσχυσε τη δεύτερη αντίληψη (εγώ θα την ονομάσω ιδιοκτησιακή αντίληψη των αντικειμένων) της περιχαράκωσης δηλαδή του καθενός πίσω από το γνωστικό αντικείμενο που γράφει το ΦΕΚ και να ενισχύει και να κάνει τον καθένα μία ομάδα αρνησικυρίας, ένα βέτο γκρουπ, και σε οποιαδήποτε δυνατότητα διαλόγου να βάζει βέτο, και να αποχωρεί από τον διάλογο και να μπλοκάρει οποιαδήποτε διαδικασία προγραμματισμού από τα κάτω.

Αυτό όσον αφορά το Νόμο-Πλαίσιο. Και τα παλιά Τμήματα αλλά και στα καινούρια, κατά κάποιο τρόπο έχει μεταλαμπαδευτεί αυτή η πρακτική.

Τα καινούρια Τμήματα, τουλάχιστον για το Παν/μιο Κρήτης που γνωρίζω, έχουν ένα επιπλέον πρόβλημα: το τμήμα ιδρύθηκε το 1998, λειτούργησε με χρηματοδότηση από το ΕΠΕΑΕΚ, δηλαδή μπήκε σε ένα πλαίσιο πλέον χρηματοδότησης και αξιολόγησης (σήμερα πλέον όσον αφορά τις επενδυτικές του δαπάνες). Ένας δείκτης αξιολόγησης είναι η δυνατότητα απορρόφησης στην αγορά εργασίας. Εδώ πλέον έχει ακυρωθεί αυτή η δυνατότητα που λέει ο Νόμος-Πλαίσιο. Ο Νόμος-Πλαίσιο έδινε τη δυνατότητα στο Πανεπιστήμιο παράγοντας επιστήμονες να συνδέσει αυτό το αίτημα που υπήρχε από παλιά στην αριστερά με την παραγωγή και όχι με την αγορά εργασίας.

Σήμερα το αίτημα αυτό έχει συρρικνωθεί και λέμε να βγάζουμε κάποιους οι οποίοι θα έχουν τις τάδε δεξιότητες για την αγορά εργασίας. Βέβαια η αγορά εργασίας έχει τη δική της λογική η οποία είναι πολύ πιο γρήγορη, πολύ πιο εφήμερη. Καταστρέφει και δημιουργεί δεξιότητες ανά εξάμηνο ενδεχομένως, ανάλογα δηλαδή με τη φάση του τεχνολογικού κύκλου και ενώ το Πανεπιστήμιο, κεκτημένο πολιτισμικό και κεκτημένο γνώσης, δε μπορεί να λειτουργήσει παρακολουθώντας αυτές τις φάσεις αυτού του κύκλου.

Στο σημείο αυτό τίθεται το ζήτημα της χρηματοδότησης και της ερευνητικής αυτοτέλειας των αντικειμένων και ιδιαίτερα της Πολιτικής Επιστήμης. Όλη αυτή η ακύρωση κάποιων δυνατοτήτων που είχε θέσει και ο Νόμος-Πλαίσιο αλλά ακόμα και η χρηματοδότηση του ΕΠΕΑΕΚ εφόσον

γινόταν με όρους πανεπιστημιακούς και όχι με όρους αγοράς, οδηγεί σε κενό.

Η χρηματοδότηση της βασικής έρευνας είναι έξω από αυτή την ιστορία, πλην ορισμένων προγραμμάτων στυλ "Ηράκλειτος" κοκ, τα οποία βέβαια είναι προγράμματα τα οποία έχουν να κάνουν με την κατάρτιση παρόλο που χρηματοδοτούν και δίνουν υποτροφίες σε υποψηφίους διδάκτορες.

Αντίθετα, η πλειοψηφία των παιδιών που κάνουν είτε πρώτου κύκλου μεταπτυχιακές σπουδές είτε διδακτορικά στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, αυτοχρηματοδοτούν, στο μεγαλύτερο ποσοστό, ένα κομμάτι βασικής έρευνας.

Ακόμα όμως και αν είχαν καλλιεργηθεί αυτές οι δυνατότητες θα είχαμε να αντιμετωπίσουμε διαφορετικό πρόβλημα, αυτό του κατακερματισμού του αντικειμένου.

Αυτό το διαπιστώνουμε όταν προκηρύσσονται θέσεις ή όταν γίνονται προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για νέους επιστήμονες και βλέπουμε ανθρώπους οι οποίοι έρχονται, να έχουν εξειδικευτεί σε ένα συγκεκριμένο κομμάτι της Πολιτικής Επιστήμης, σε ένα συγκεκριμένο παρακλάδι της (όχι κλάδο της), και να ξέρουν αυτό και μόνον αυτό. Δεν είναι δηλαδή άνθρωποι οι οποίοι μπορούν να διδάξουν, να μάθουν, να έχουν αγωγή στην Πολιτική Επιστήμη.

Έχει καταργηθεί πλέον, έχει χαθεί και μια δεξιότητα, μια μαστοριά μας πούμε, στο Πανεπιστήμιο μέσα του all around Πολιτικού Επιστήμονα, του επιστήμονα δηλαδή αυτού που ήξερε την τέχνη του, ξεκινούσε από την πρώτη ύλη και έφτανε στο φινίρισμα της δουλειάς αυτής.

Αυτό βέβαια, το καλλιέργει, το θεραπεύει και το υποδαυλίζει αυτή η ιδιοκτησιακή αντίληψη που υπάρχει και η περιχαράκωση των συναδέλφων μας γύρω από διάφορα γνωστικά αντικείμενα και το πως τα βλέπουμε.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι διεθνείς εξελίξεις, αν εξαιρέσουμε τις ΗΠΑ και την Ευρώπη, δεν είναι διαφορετικές από αυτές στην Ελλάδα. Έχω υπόψη μου τον αγγλοσαξωνικό χώρο όπου και κει υπάρχει ο ίδιος κατακερματισμός. Εκεί καταργούνται "παραδοσιακά" Τμήματα όπου τουλάχιστον κατ' όνομα διαφυλάσσουν την ενότητα του γνωστικού αντικειμένου. Εχουμε περιπτώσεις Τμημάτων τα οποία από Τμήματα Πολιτικής Επιστήμης γίνονται Τμήματα Επικοινωνίας, Τμήματα Πολιτικής σε σχέση με το Φύλο, Τμήματα Πολιτικής σε σχέση με την Ευρώπη, κοκ. Αυτό το έχουμε και στην Ελλάδα βέβαια,

τόσο με την ανωτατοποίηση των ΤΕΙ όσο και με την ίδρυση Τμημάτων που δε θυμίζουν καν τα Τμήματα των ΤΕΙ αλλά θυμίζουν τις παλαιές έδρες όπως είναι τα γνωστά Τμήματα στα καινούρια Πανεπιστήμια: Βαλκανικών / Μεσογειακών, Εκπαιδευτικής / Κοινωνικής Πολιτικής κοκ.

Εκεί υπάρχει ένα ζήτημα ότι το ίδιο το Υπουργείο το οποίο παραπέμπει στη λογική της αγοράς εργασίας, δεν έχει κάνει έρευνα της αγοράς εργασίας αλλά παρόλα αυτά φτιάχνει τέτοιου είδους Τμήματα.

Επομένως έχουμε ασφαλώς ένα μέτωπο, αλλά έχουμε να αντιμετωπίσουμε δυσκολίες που συνδυάζονται με τις ακυρωμένες δυνατότητες του Νόμου-Πλαισίου. Η εναλλακτική είναι μέσα στον Νόμο-Πλαίσιο και σύμφωνα με αυτόν να αναπτυχθούν αυτές οι χρηματοδοτήσεις από τα Κοινοτικά Προγράμματα και κυρίως από το ΕΠΕΑΕΚ.

Θα πρέπει ένα κομμάτι της βασικής έρευνας να γυρίσει στο Πανεπιστήμιο, να φύγει δηλαδή από τη ΓΓΕΤ, αλλά ακόμα και της εφαρμοσμένης έρευνας η οποία δεν είναι η μελέτη, είναι η εφαρμοσμένη έρευνα. Π.χ. το πιο πολυσπουδαγμένο παρακλάδι της Πολιτικής Επιστήμης, όπως το κοιτάμε και το βλέπουμε στατιστικά με τα διδακτορικά τα οποία έχουν παραχθεί την τελευταία 20ετία, είναι το Ελληνικό Πολιτικό Σύστημα. Εν τούτοις δε μπορούμε με αξιώσεις, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, να πουλήσουμε στη διεθνή αγορά αυτό το προϊόν το οποίο έχει πολυμελετηθεί.

Αντίθετα, το καλλιεργούμε γύρω από κοινοτοπίες, γύρω από πολιτικές του στυλ "μη θίζουμε τον ένα, μη θίζουμε τον άλλο", και δεν ανοίγεται και επιστημονικός διάλογος. Ακόμη και ο επιστημονικός διάλογος είναι φοβισμένος, ακολουθεί αυτήν την πολιτική της περιχαράκωσης και εμποδίζεται μέσα από αυτόν τον κατακερματισμό, την έλλειψη της αυτοτέλειας η οποία δεν είναι μόνο θεσμική, είναι και ερευνητική. Αυτό είναι de facto: Η αυτοτέλεια θέλει λειτουργική αλλαγή.

κ. ΣΠΟΥΡΔΑΛΑΚΗΣ

Με κίνδυνο ίσως να επαναλάβω κάποια πράγματα τα οποία είπαν οι συνάδελφοι, θα μου επιτρέψετε και εγώ να πω πολύ σύντομα κάποιες από τις προκλήσεις και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Πολιτική Επιστήμη: και οι πολιτικοί επιστήμονες, μέσα και έξω από τους θεσμούς που θεραπεύουν το γνωστικό αυτό αντικείμενο. Αναφέρομαι σε μια σειρά από ζητήματα, όχι με

κάποια ιδιαίτερη ιεράρχηση.

Ένα ζήτημα και ταυτόχρονα πρόκληση είναι η νομιμοποίηση του γνωστικού αντικειμένου απέναντι στην κοινωνία και απέναντι στους δημόσιους θεσμούς. Τα ζητήματα δημοσιότητας, έλεγε προηγουμένως ο κ. Λυριτζής, δεν τα έχουν αντιμετωπίσει ούτε τα πανεπιστημιακά τμήματα Πολιτικής Επιστήμης, ούτε τα ερευνητικά κέντρα που θεραπεύουν έστω και έμμεσα το γνωστικό αυτό αντικείμενο. Στο βαθμό που αυτό συμβαίνει, δίνεται μία στρεβλή εντύπωση του τι είναι Πολιτική Επιστήμη, δηλαδή ότι είναι κάτι το οποίο φτάνει στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων και προβάλλεται με τη δημοσιότητα των μετρήσεων που έλεγε και ο κ. Αγγελίδης λίγο πριν.

Ένα δεύτερο ζήτημα είναι ο τυχαίος τρόπος δημιουργίας νέων Σχολών, Τμημάτων, Προγραμμάτων, Μεταπτυχιακών κλπ. Πάρα πολλές φορές, όπως ανέφερε και ο κ. Γράβαρης, δημιουργούνται Σχολές που θυμίζουν ή έδρες ή μαθήματα. Π.χ. έχουμε Ευρωπαϊκές Σπουδές και ένας πτυχιούχος αυτών των Τμημάτων βγαίνει και δεν είναι ούτε Κοινωνιολόγος, ούτε Νομικός, ούτε Διεθνολόγος (αν υπάρχει τέτοια κατεύθυνση) και οπωσδήποτε ούτε Πολιτικός Επιστήμονας. Και όχι μόνο βγαίνει έχοντας μία πολύ στενή αντίληψη μελέτης του γεωγραφικού χώρου που λέγεται Ευρώπη αλλά και περιορισμένης οπτικής. Η Συγκριτική (Πολιτική) διάσταση, η Πολιτική Κοινωνιολογία, οι μελέτες Πολιτικής Οικονομίας των Κρατών-Μελών αλουσιάζουν συνήθως από αυτού του είδους σπουδές. Και όλοι μας συναντούμε πολύ συχνά καλούς φοιτητές, πολλή νεανική ενέργεια για μάθηση να έρχονται στα Πανεπιστήμια, να ολοκληρώνουν ένα άριστο πτυχίο σε αυτούς τους κλάδους και ενώ ξέρουν την τελευταία απόφαση που πήρε ο Ντελόρ ή ο Πρόντι, δεν γνωρίζουν ποιος ήταν ο Πλάτωνας, ο Χομπς, ή ο Λοκ.

Ένα άλλο ζήτημα που θίχτηκε και αυτό στη συζήτησή μας αφορά τις εξελίξεις στη Μέση Εκπαίδευση. Φαίνεται ότι η κοινότητα των Πολιτικών Επιστημόνων δεν επηρεάζει καθόλου τη Μέση Εκπαίδευση άρα η θεραπεία του γνωστικού αντικειμένου στην Γ'βάθμια Εκπαίδευση δεν επηρεάζει καθόλου το γνωστικό αντικείμενο, την εικόνα που παίρνουμε για τις Κοινωνικές Επιστήμες και ειδικότερα για την Πολιτική Επιστήμη οι μαθητές του Γυμνασίου και του Λυκείου, κάτι που δε συμβαίνει σε άλλους κλάδους. Η Μαθηματική Εταιρία π.χ. έχει ένα λόγο στη δόμηση των προγραμμάτων και στη συγγραφή των βιβλίων, κάτι που δεν έχουμε καταφέρει να κάνουμε εμείς για πάρα πολλούς λόγους.

Ένα άλλο ζήτημα, αναφερθήκαμε λίγο και σε αυτό, είναι τα συγγράμματα.

Σε ότι αφορά την έρευνα, προκύπτει ένα πολύ σοβαρό ερώτημα: γιατί η έρευνα έχει περιοριστεί στην καλύτερη περίπτωση σε σχετικές μελέτες. Μία πρώτη εξήγηση είναι ότι πλέον η έρευνα αντί να ανήκει στα Πανεπιστήμια (στο κάτω-κάτω είμαστε διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό αλλά μόνο διδάσκουμε), ελέγχεται από άλλους φορείς, ΓΓΕΤ, Ευρωπαϊκά Προγράμματα κ.α. Η έρευνα θα πρέπει να επανέλθει στο Πανεπιστήμιο. Το πρόβλημα, έχει να κάνει και με την ετεροαπασχόληση των μελών ΔΕΠ που έρχεται ως αποτέλεσμα των κακών υλικών προϋποθέσεων άσκησης του λειτουργήματός μας.

Η βασική έρευνα δε χρηματοδοτείται από πουθενά. Στον βαθμό που θεραπεύεται η βασική έρευνα είναι ηρωικές προσπάθειες κάποιων λίγων συναδέλφων που έχουν πολύ μεγάλη δυσκολία, που κρατάνε, στηρίζουν κατά κάποιο τρόπο αυτή τη σημαία. Γενικά όμως διολισθαίνουμε όλο και περισσότερο σε λογικές πολύ περιορισμένων ερευνών που στρεβλώνουν και την εικόνα του αντικειμένου και εντός και εκτός των τειχών. Συνδέεται δηλαδή και με όλα τα προηγούμενα, με τη νομιμοποίηση και με τη δόμηση των προγραμμάτων σπουδών κοκ.

Μάλιστα θα έλεγα ότι όσοι ασχολούνται με ποσοτικές έρευνες αποκτούν μέσα στον κλάδο ένα status τέτοιο όπου όλοι όσοι ασχολούνται με την βασική έρευνα θεωρούνται κατά κάποιο τρόπο παρακατιανοί μέσα στον κλάδο. Δηλαδή κάποιος ο οποίος μελετάει στο πλαίσιο, υποτίθεται, της Πολιτικής Κοινωνιολογίας το «εάν συμφωνούν τα κορίτσια 16 ετών με τους μπαμπάδες τους» έχει μεγαλύτερη αίγλη, περισσότερο κύρος, από εκείνον ο οποίος μελετά μία όψη της αρχαίας κλασσικής φιλοσοφίας ή αντίστοιχα μελετάει την κοινωνική πολιτική όχι μέσα από αποκλειστικά ποσοτικοποιημένες λογικές.

Θα πρέπει να πω, για να μην υιάρχει η εντύπωση ότι είμαστε μόνοι μας σε αυτή τη διαδικασία ότι αντίστοιχες προκλήσεις και προβλήματα αντιμετωπίζουν και οι συνάδελφοί μας σε άλλες χώρες της Ε.Ε. και κυρίως στη Μεγάλη Βρετανία. Αυτού του είδους τα προβλήματα, σε αυτή την έκταση, δεν φαίνεται να εμφανίζονται στη Β. Αμερική ακόμα (και είναι άξιο συζήτησης) ούτε στον υπόλοιπο αγγλοσαξονικό κόσμο (Καναδάς, Αμερική, Αυστραλία). Αντιθέτως, φαίνεται ότι σε αυτές τις χώρες η λειτουργία της Πολιτικής

Επιστήμης και των Κοινωνικών Επιστημών γενικότερα, εξυπηρετεί ακόμη την παράδοση του ακαδημαϊκού Πανεπιστημίου, της βασικής έρευνας κλπ.

Δηλαδή, οι θεσμοί που δομήθηκαν, στήριξαν και νομιμοποίησαν τον κλάδο σε αυτές τις χώρες που δομήθηκαν το '50 και το '60 και μέχρι και το '70, αντέχουν ακόμα σ' αυτή την επίθεση που γίνεται στο Πανεπιστήμιο και στις Κοινωνικές Επιστήμες στο να σπρώξει το Πανεπιστήμιο προς την κατεύθυνση της επιμόρφωσης, της μείωσης επιρροής της βασικής έρευνας, των επικεντρωμένων μελετών σε πολύ συγκεκριμένα ζητήματα και μάλιστα με έναν ποσοτικό τρόπο και στην εκπαίδευση νέων ανθρώπων για την εξυπηρέτηση των συγκεκριμένων κλάδων της αγοράς εργασίας. Με δεδομένο ότι και οι άλλες χώρες της Ε.Ε. αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα. Εκεί κανείς θα μπορούσε να αναζητήσει κάποιες πρωτοβουλίες για συνέργιες και προβληματισμό ώστε να μπορέσουν κοινωνικοί και πολιτικοί επιστήμονες που αντιμετωπίζουν αυτά τα προβλήματα να τα λύσουν από κοινού τώρα που μπαίνουν και οι μεγάλες προκλήσεις για το Πανεπιστήμιο με τις νέες συμφωνίες που έχουν γίνει (Μπολόνια, Πράγα) διατμηματικών σπουδών, διατμηματικών προσπαθειών και έναν προβληματισμό γύρω από αυτά τα ζητήματα.

Γνωρίζω ότι στην Αγγλία τουλάχιστον υπάρχει ένας προβληματισμός γύρω από αυτά τα ζητήματα. Π.χ στη Μ. Βρετανία, υπάρχει ο προβληματισμός του γιατί οι πολιτικοί επιστήμονες δε μπορούν να διδάξουν με την ευκολία που μπορούσαν πριν από 10 χρόνια σε πρωτοετείς και δευτεροετείς φυσικές πολιτική φιλοσοφία. Οι αλλαγές που έχουν γίνει στη Μέση Εκπαίδευση δεν προετοιμάζουν νεαρούς ανθρώπους για αφηρημένη σκέψη, ανάλυση, θεωρία. Σχετικά άρθρα έχουν γραφτεί σε περιοδικά του κλάδου. Η Πολιτική Επιστήμη στη Μεγάλη Βρετανία πριν τη δεκαετία του '80 και τις αξιολογήσεις, τις ποσοτικοποιήσεις, τους αλγορίθμους κλπ. που έβαλε η Θάτσερ είχε μία κλασική προσέγγιση στο γνωστικό αντικείμενο. Αυτό έχουν δυσκολία να το αντιμετωπίσουν, όχι μόνο για θεσμικούς λόγους αλλά και απλά πρακτικούς λόγους.

Το υλικό είναι άλλο πια. Άρα υπάρχει μία πραγματικότητα που θα πρέπει ίσως να μας φέρει και σε κάποια επαφή ή να ληφθούν τέτοιες πρωτοβουλίες.

κ. ΓΡΑΒΑΡΗΣ

Θα ήθελα να συμπληρώσω ορισμένα σημεία για το διεθνές περιβάλλον. Όντως υπάρχει μία σαφής διαφοροποίηση ανάμεσα στα προγράμματα αλλά και στην εμπειρία της κοινότητας των Πολιτικών Επιστημών της Β. Αμερικής και της Ευρώπης. Η Αυστραλία μετά την αξιολόγηση που υιοθέτησε μοιάζει λιγάκι με την Ευρώπη.

Όντως στη Β. Αμερική, δεν έχουν κατακερματιστεί ακόμη τα αντικείμενα τόσο πολύ. Μην ξεχνάμε όμως ότι εκεί έχουν πάρα πολλά Πανεπιστήμια, πολύ περισσότερα από ότι μπορούμε να δούμε και ενδεχομένως στην πλειοψηφία τους έχει γίνει αυτός ο κατακερματισμός και να μη φαίνεται. Απλώς δε φαίνεται στα 'καλά' Πανεπιστήμια, της πρώτης και της δεύτερης γραμμής. Στην Ευρώπη το ίδιο συμβαίνει. Δηλαδή, στα Πανεπιστήμια της πρώτης γραμμής όντως δεν έχει γίνει κατακερματισμός. Π.χ. ούτε η Οξφόρδη, ούτε το Κέμπριτζ και ενδεχομένως ούτε η Σορβόνη θα απεμπολήσει κάποια αντικείμενα για χάρη της αγοράς εργασίας. Αντίθετα, μια τέτοια τάση υπάρχει στη Γερμανία όπου τελευταία, από ότι πληροφορούμαι, υπάρχουν καταλήψεις σε Πανεπιστήμια από φοιτητές, κάτι που δεν έχει περάσει καθόλου στον Τύπο. Στη Γερμανία γενικώς υπάρχει μία τάση της Πολιτικής Επιστήμης να αμερικανοποιηθεί. Αυτό έχει να κάνει με την ιστορία της Γερμανίας, με τις ενοχές της, το παρελθόν της κλπ.

Είναι δε χαρακτηριστικό ότι (για να μιλήσουμε λιγάκι με τους όρους τους δικούς μας, της Πολιτικής Οικονομίας) αυτός ο κατακερματισμός που συνδέεται και με ανωτατοποίηση ΤΕΙ ή Πολυτεχνικών Ανώτερων Σχολών, γίνεται όταν τελειώνει αυτή η κρίση αποβιομηχάνισης. Δηλαδή, τα Polytechnics στην Αγγλία γίνονται Πανεπιστήμια όταν έχει κλείσει ο κύκλος αποβιομηχάνισης και δεν χρειάζονται τα μεσαία στελέχη για τη βιομηχανία. Έτσι μετατρέπονται και αυτά σε Πανεπιστήμια, όχι όμως με τους όρους των άλλων Πανεπιστημίων αλλά κάπως πιο κατακερματισμένα.

Το ίδιο γίνεται βέβαια και στην Ελλάδα με τα ΤΕΙ. Δηλαδή, τα ΚΑΤΕΕ γίνονται ΤΕΙ όταν πλέον έχει κλείσει ο κύκλος αποβιομηχάνισης με τις προβληματικές. Χρησιμοποιούμε βέβαια άλλη λογική. Εισάγονται περισσότεροι φοιτητές, δημιουργούνται περισσότερα Τμήματα αλλά ακολουθούν αυτή τη λογική.

Επομένως, στο διεθνές περιβάλλον αυτό που γίνεται έχει να κάνει και με την οικονομική εξέλιξη, την οικονομική δυναμική αυτών των κοινωνιών, και κυρίως σε εκείνες τις χώρες που τις 'ξυράφιασε' η αποβιομηχάνιση. Είχαμε δηλαδή economic cleansing (οικονομοκάθαρση).

Αφού συμπληρώσαμε λίγο για το διεθνές περιβάλλον και παισιώσαμε λίγο αυτά που συμβαίνουν και τις τάσεις, να πάμε λίγο στο ζήτημα των Συγγραμμάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι τουλάχιστον σε εισαγωγικά μαθήματα (αναφέρομαι στο γνωστό μάθημα που διδάσκεται σε όλα τα Τμήματα και ενδεχομένως όχι μόνο στα Τμήματα Πολιτικών Επιστημών αλλά και σε άλλα, της Εισαγωγής στην Πολιτική Επιστήμη) από τα συγγράμματα το πιο πρόσφατο είναι της δεκαετίας του '50. Δηλαδή είναι του Γιουβερζέ, του Λάσκε (που είναι του Μεσοπολέμου) και υπάρχουν βέβαια και του Απρετοτ (που είναι της δεκαετίας του '60).

Είναι χαρακτηριστικό ότι δεν έχει γράψει κανείς έμπειρος Πανεπιστημιακός (γιατί αυτά τα εισαγωγικά εγχειρίδια απαιτούν και μία εμπειρία) Εισαγωγή στην Πολιτική Επιστήμη. Όπως επίσης δεν έχει γράψει κανείς έμπειρος Πανεπιστημιακός μία Εισαγωγή στο Ελληνικό Πολιτικό Σύστημα.

Στο σημείο αυτό έρχομαι να κάνω τον κακό και να πω ότι τελικά το να γράφεις ένα σύγγραμμα δεν είναι να δώσεις εγκυκλοπαιδική γνώση. Δηλαδή δε γράφεις ένα λεξικό όρων Πολιτικής Επιστήμης, ούτε κάνεις έναν πολιτικό άτλαντα της Ελλάδας. Αλλά ακόμα και αν το κάνεις αυτό θα πάρεις μια θέση. Δηλαδή θα έχεις (όπως θα έλεγε και ο Βέμπερ) μία αξιολογική αναφορά σε σχέση με το αντικείμενο.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το 'καλύτερο' μέχρι τώρα διάβημα για το Ελληνικό Πολιτικό Σύστημα που έχουμε το γράφει ένας Γάλλος, ο Μεινό, και έχει μία δύσκολη περίοδο για το Ελληνικό Πολιτικό Σύστημα. Είναι χαρακτηριστικό ότι το βιβλίο του Μεινό έχει μία ιδεολογική αντιπαράθεση με κρατούσες πολιτικές αντιλήψεις εποχής.

Αντιπαράθεση με την καλή έννοια γιατί υπάρχει μία αντιπαράθεση ιδεών και όχι ιδεολογική όπως π.χ. κομματική. Αυτό το πράγμα δεν υπάρχει. Εγώ πιστεύω ότι αυτή η αντιπαράθεση είναι που λείπει, αυτό που ονομάζουμε εμείς διάλογο, η οποία θα οδηγήσει στο να κατανοήσουμε τι είναι πολιτικό σύστημα, πως αυτό το πράγμα θα έρθει στη δημοσιότητα, πως είναι η Πολιτική Επιστήμη, πως την οριοθετούμε σε σχέση με άλλες επιστήμες.

Γιατί, αυτό που λέγαμε στην αρχή αυτής της συζήτησης, ότι χειραφετείται η Πολιτική Επιστήμη από τις Νομικές Σπουδές, αυτό προϋπέθετε μία αντιπαράθεση.

Δεν είναι τυχαίο ότι τα πρώτα Τμήματα της Πολιτικής Επιστήμης βάζουν το μάθημα της Πολιτικής Κοινωνιολογίας. Η Πολιτική Κοινωνιολογία δημιουργήθηκε σαν κλάδος Πολιτικής Επιστήμης ακριβώς σε αντιπαράθεση με την Πολιτειολογία και τα Δημόσια Δίκαια. Αυτό βέβαια γίνεται με εγχειρίδια από το εξωτερικό, όπως είναι το περίφημο του Σβάτσε.. ή κα: Άλλα. Αυτό λοιπόν λείπει στην Ελλάδα. Γιατί όμως λείπει; Γιατί είμαστε φοβισμένοι; Γιατί δεν υπάρχουν θεσμοί δημοσιότητας; Ή γιατί υπάρχει ηγεμονία μιας α' αντίληψης για το τι είναι Πολιτική Επιστήμη ή για το πως μελετάμε όψεις των πολιτικών φαινομένων;

Εγώ νομίζω ότι είναι το δεύτερο. Αν ανατρέξουμε στα τελευταία τριάντα χρόνια, που μπορούμε να μιλάμε για Πολιτική Επιστήμη στην Ελλάδα, θα δούμε ότι ενώ στις αρχές αυτής της τριακονταετίας είχαμε μια ηγεμονία και μάλιστα παράξενη (και κάπως άγαρμπη) των Μαρξιστικών ιδεών, της Μαρξιστικής αντίληψης/θεώρησης των πραγμάτων, τώρα έχουμε φτάσει στο άκρως αντίθετο. Δηλαδή έχουμε πετάξει μαζί με τα βρωμόνερα και το μωρό έξω απ' το παράθυρο και έχουμε φτάσει σε επιφανειακές προσεγγίσεις, ένα είδος life style της Πολιτικής Επιστήμης, των πολιτικών φαινομένων.

Δε θα ήθελα να αναφερθώ σε συγκεκριμένα παραδείγματα. Είναι απρόσωπη αυτή η πολιτική που κάνουμε.

Δηλαδή, η καταδίκη των συμφερόντων από συναδέλφους και του ρόλου που παίζουν στην Πολιτική, δε θεωρώ ότι είναι ύποπτη. Θεωρώ ότι είναι αφενός αποτέλεσμα αμηχανίας και αφετέρου δυσκολία να βασανίσουν λίγο το αντικείμενό τους. Τα συμφέροντα είναι στατικό σύγχείο των πολιτικών φαινομένων, είτε αυτά είναι εξατομικευμένα, είτε είναι πελατειακά, είτε είναι ταξικά. Αλλά αυτό που γίνεται είναι ότι δε μελετάμε αυτά τα συμφέροντα, απλώς τα καταγγέλλουμε. Αυτό είναι επικίνδυνο διότι μέσα από αυτές τις αντιλήψεις περνάει σε επιστημονικό πεδίο πλέον και μια αντικοινοβουλευτική ιδεολογία. Δηλαδή, η καταδίκη του κομματισμού, της λειτουργίας των κομμάτων, χωρίς να ξέρουμε σε ποιο ιστορικό πλαίσιο γίνεται αυτό το πράγμα οδηγεί, χωρίς οι ίδιοι να το θέλουν ενδεχομένως, χωρίς το επιχείρημα να πηγαίνει προς τα κει (για να το κάνω πιο απρόσωπο), σε τέτοιου είδους αντικοινοβουλευτικές αντιλήψεις.

κ. ΣΠΟΥΡΔΑΛΛΑΚΗΣ

Η συνέπεια της τελευταίας παρατήρησης του κ. Γράβαρη είναι ότι στη σύγχρονη Πολιτική Επιστήμη, όπως αυτή εκφράζεται με τις διάφορες αναλύσεις και μελέτες κλπ., απουσιάζει πάντα η οικονομική διάσταση. Μιλάμε για την Πολιτική και όχι μόνο δεν υπάρχει προσέγγιση Πολιτικής Οικονομίας αλλά η οικονομική διάσταση / βάση του πολιτικού φαινομένου δεν μελετάται. Είναι ωσάν το πολιτικό φαινόμενο να μη σχετίζεται (πολύ λιγότερο βέβαια να εδράζεται) στην Οικονομία. Έτσι, η συζήτηση και η μελέτη πια, παίρνει ένα δημοσιογραφικό χαρακτήρα, και life style. Αναλύσεις όπου το πολιτικό φαινόμενο παρουσιάζεται ως αποτέλεσμα κάποιων επιλογών, κάποιων, πραγματικών ή εικονικών ηγεσιών, ή κάποιων 'δικτύων'. Έτσι φυσιολογικά παρουσιάζεται το φαινόμενο που όπου πολιτικοί επιστήμονες αντλούν τα στοιχεία και τα «δεδομένα» τους όχι από κάποια συγκεκριμένη έρευνα αλλά μέσα από τη δημοσιογραφία.

κ. ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Θα ήθελα να κάνω κάποιες παρατηρήσεις επιπλέον και να συνδέσω αυτά που είπε ο κ. Γράβαρης και ο κ. Σπουρδαλάκης με τις ασυμμετρίες που αναφέραμε στην αρχή. Δηλαδή τι διαπιστώνει κανείς εάν μελετήσει τις ασυμμετρίες που υπάρχουν στα προγράμματα σπουδών και στην ανάπτυξη του ίδιου του αντικειμένου, εάν συνδέσει επίσης τις ασυμμετρίες με τα προβλήματα που παρουσιάζει η βασική έρευνα ως συγκροτησιακού στοιχείου μιας επιστήμης και εάν τα συνδέσει όλα αυτά με τον τρόπο με τον οποίο ιδρύονται Τμήματα. Γενικότερα τότε θα διαπιστώσει κανείς ότι υπάρχει μία κόκκινη κλωστή η οποία συνδέει όλα αυτά τα ζητήματα με τις χρήσεις που γίνονται σε βασικά ζητήματα που τα επεξεργάζεται η Πολιτική Επιστήμη. Δεν είναι δηλαδή τυχαίο το γεγονός, όπως ανέφερε προηγουμένως ο κ. Σπουρδαλάκης, ότι ξέρει π.χ. την τελευταία απόφαση που πήρε λ.χ. ο Πρόντι και δεν ξέρει βασικές διαστάσεις των ίδιων των προϋποθέσεων που συγκροτούν την Πολιτική Επιστήμη π.χ. τον Πλάτωνα ή τον Hobbes (για να το εντοπίσω μόνο προς την κατεύθυνση της πολιτικής θεωρίας).

Κατά συνέπεια, εκείνο το οποίο τίθεται εδώ εν προκειμένω, δεν είναι μόνο πώς νομιμοποιείται η Πολιτική Επιστήμη ως ακαδημαϊκός κλάδος στην κοινωνία ή ενδεχομένως στους νέους και τις νέες οι οποίοι θέλουν να προσανατολιστούν στον επιστημονικό πανεπιστημιακό χώρο, αλλά είναι και το γεγονός πώς εμείς οι ίδιοι αυτοκατανοούμε τη σχέση μας με τον ακαδημαϊκό χώρο και τα αντικείμενα που θεραπεύουμε και πώς αντιδρούμε σ' αυτό. Διότι όταν με τα ερευνητικά του τύπου της απλής μεθόδου των τριών αποφεύγουμε να συζητήσουμε ή να ερευνήσουμε τις βασικές προϋποθέσεις οι οποίες συγκροτούν το αντικείμενο, τότε είναι εύλογο και επιφανειακή να είναι η έρευνα και να υπάρχει αδυναμία να μην μπορούν να θεματοποιηθούν σε επίπεδο εκπαιδευτικής διαδικασίας τα συναφή ζητήματα όπως το θέμα των συγγραμμάτων, και να έχουμε μία άκρως υποκειμενική ερμηνεία του τι είναι π.χ. Κοινοβούλιο, Πολιτικό Σύστημα, του πώς συνδέεται το ένα με το άλλο και βεβαίως να καταλήγουμε σε απόψεις οι οποίες δεν υπονομεύουν μόνο την Πολιτική Επιστήμη αλλά υπονομεύουν και την ίδια τη Δημοκρατία η οποία είναι μέσα στα αντικείμενά της. Άρα λοιπόν είμαστε σε κατάσταση κρίσεως.

κ. ΓΕΤΙΜΗΣ

Θα μπορούσαμε μήπως να δούμε το θέμα του Ιδιωτικού Τομέα και το πως παρεμβαίνει σε σχέση με το νέο ρόλο του Πανεπιστημίου στην Ευρώπη γενικότερα; Να γενικεύσουμε δηλαδή το ζήτημα των προβλημάτων της Πολιτικής Επιστήμης που θίξατε και να συζητήσουμε κάποιες συγκρίσεις στο ζήτημα της σχέσης, με την πορεία του Πανεπιστημίου με την αγορά.

κ. ΓΡΑΒΑΡΗΣ

Είναι λοιπόν η αγορά, το Πανεπιστήμιο και οι Επιχειρήσεις. Η Αγορά δεν παράγει, οι Επιχειρήσεις παράγουν. Εδώ υπάρχει πάλι ένας μανιαϊσμός περί σχέσης Πανεπιστημίου, είτε είναι Επιχειρήσεις, είτε είναι η Κοινωνία των Πολιτών, είτε οτιδήποτε άλλο (μη κυβερνητικές οργανώσεις, ερευνητικά κέντρα). Εδώ υπάρχει μία αν-ίληψη: να γυρίσουμε σε ένα δημόσιο Πανεπιστήμιο έδρας. Δηλαδή για να υπερασπίσουμε το δημόσιο χαρακτήρα του Πανεπιστημίου όπως τον φανταζόμαστε πρέπει να γυρίσουμε σε ένα δημόσιο Πανεπιστήμιο έδρας. Αυτό είναι πολύ ενδιαφέρον και πολύ καλό. Δε

θα ήθελα να το ζήσω ούτε ακόμα και αν είχα έδρα.

Η άλλη αντίληψη που υπάρχει είναι ότι το Πανεπιστήμιο είναι μία επιχείρηση. Την έδρα την έχουμε καταργήσει στην Ελλάδα παρ' όλες τις παλινδρομήσεις που γίνονται τουλάχιστον όσον αφορά αυτό που λέμε κατακερματισμός αντικειμένων και ίδρυση νέων Τμημάτων.

Το να μην είναι Πανεπιστήμιο της έδρας δε σημαίνει ότι πρέπει να είναι Πανεπιστήμιο-Επιχείρηση. Αυτό που δεν έχει γίνει, και δεν έχει γίνει γιατί όπως είπαμε ούτε ο Νόμος-Πλαίσιο αναπτύχθηκε (εκκρεμούν δεκάδες Προεδρικά Διατάγματα ή Υπουργικές αποφάσεις για να τον υλοποιήσουν και αυτό έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να το μελετήσει κάποιος που ασχολείται με την εκπαιδευτική πολιτική), αλλά δεν ανέπτυξε το Πανεπιστήμιο τις δικές του θεσμικές υποδοχές που θα έβαζε τους δικούς του όρους συνεργασίας με τον Ιδιωτικό Τομέα, με τις Επιχειρήσεις. Δηλαδή δε μπορεί ένα Πανεπιστήμιο να μην έχει συνεργασία με επιχειρήσεις. Αν έρθει μεθαύριο μία πολυεθνική εταιρία και πει στην Βιβλιοθήκη του Παντείου ότι εγώ σας δίνω 500.000€ να αγοράσετε βιβλία, η Σύγκλητος τι θα πει; Θα πει «δεν έγινε ακόμη η Γαλλική Επανάσταση»; Δηλαδή, ότι εγώ δε δέχομαι να μου δώσει η τάδε πολυεθνική 500.000€ για να πάρω βιβλία; Ή θα πει «θα ξεπουληθούμε σε αυτούς και μαζί με τα βιβλία να προσλάβει την αδελφή μας, τη γυναίκα μας κλπ;». Επομένως, το θέμα είναι ότι το Πανεπιστήμιο το ίδιο δεν έχει βάλει τους όρους. Αυτά που ακούμε τώρα περί δια βίου, περί προγραμμάτων σπουδών επιλογής, υπάρχουν ήδη στον Νόμο-Πλαίσιο. Ο Νόμος-Πλαίσιο υπόρητα ρυθμίζει ή προβλέπει τη μερική φοίτηση (part time φοίτηση). Δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές να πάρουν τουλάχιστον δύο μαθήματα. Θα μπορούσε λοιπόν να υπάρχει μία ειδική μέριμνα για φοιτητές μερικής φοίτησης. Θα μπορούσε, αυτό που εμείς αποκαλούσαμε στα μέσα της δεκαετίας του '70 «λαϊκό» Πανεπιστήμιο (που ήταν αίτημα της αριστεράς), να το προωθήσουμε μέσα από το Πανεπιστήμιο και όχι με την ίδρυση ενός αντισυνταγματικού Ανοιχτού Πανεπιστημίου, όπου θεσμικά είναι ένα ιδιότυπο μόρφωμα, ένα καρκίνωμα στο χώρο της Πανεπιστημιακής Παιδείας και όχι μόνο επειδή η Σύγκλητός του δεν είναι Σύγκλητος αλλά και γιατί μετατρέπει πανεπιστημιακούς συμβατικών Τμημάτων σε Πακιστανούς πολυτελείας οι οποίοι πηγαίνουν και παίρνουν επιμίσθιο διδάσκοντας αυτά τα πράγματα ή τα αντικείμενα τα οποία θα ήθελαν να διδάσκουν στο Πανεπιστήμιο ή στο Τμήμα στο οποίο είναι διορισμένοι.

Θα μπορούσε λοιπόν το «λαϊκό» Πανεπιστήμιο, το Ανοιχτό

Πανεπιστήμιο να ήταν μέσα στα Πανεπιστήμια ήδη. Θα μπορούσαν να ήταν αυτό που λέμε «φοίτηση δια βίου» να ήταν ήδη μέσα. Από την άλλη μεριά όμως τι γίνεται; Η ώθηση είναι να πάμε προς μία κατεύθυνση π.χ. του Πανεπιστημίου-Επιχείρησης, μία Educational University Base Governance, αλλά φταίμε και εμείς. Διότι όταν υποστηρικτές ή συνήγοροι του Δημοσίου Πανεπιστημίου θεωρούν ότι το Πανεπιστήμιο θα πρέπει να είναι περικλειστο (και μάλιστα εκείνοι οι οποίοι ιδιοποιήθηκαν το Πανεπιστήμιο, εκείνα τα συμφέροντα που ορθώς έως ένα σημείο και μία χρονική περίοδο υλοποίησαν το Νόμο-Πλαίσιο) τώρα πλέον ζητούν να προστατευθεί ένα Δημόσιο Πανεπιστήμιο το οποίο δεν προστατεύεται παρά μόνο αν γίνει Πανεπιστήμιο έδρας (και αυτό δε γίνεται).

Αυτή ακριβώς η δογματική αντιμετώπιση της σχέσης Πανεπιστημίου με Κοινωνία (μιλάμε για καπιταλιστική Κοινωνία) θα περάσει με τους χειρότερους όρους. Δηλαδή καταδικάζουμε τον νεοφιλελευθερισμό, γενικώς και αφηρημένως, και έρχεται με τους χειρότερους όρους και με την πιο σκληρή του εκδοχή και περνάει στο Πανεπιστήμιο.

κ. ΛΥΡΙΝΤΖΗΣ

Πρέπει να σημειωθεί ότι χρειάζονται πρωτοβουλίες από θεσμικά όργανα, είτε είναι τα υπάρχοντα Τμήματα, είτε η Εταιρία Πολιτικής Επιστήμης, είτε οι συλλογικότητες που έχουν συγκροτηθεί (άσχετα πως συγκροτήθηκαν) από τα Επιστημονικά Περιοδικά του Κλάδου, και όλοι αυτοί θα πρέπει να λάβουν κάποιες πρωτοβουλίες οι οποίες πάνω από όλα θα συζητήσουν ζητήματα που όπως αυτά που θέσαμε.

Επίσης να δούμε πως μπορούμε να αντιμετωπίσουμε αυτά τα θέματα τα οποία επίσης θέσαμε και την κρίση έτσι όπως την προσδιορίσαμε. Να συγκροτηθούν ενδεχομένως κάποιες Επιτροπές ή να ληφθούν κάποιες πρωτοβουλίες εκμεταλλευόμενοι κατά κάποιο τρόπο και την υπάρχουσα χρηματοδότηση, χρησιμοποιώντας την ώστε να έρθουμε σε επαφή και με αντίστοιχες προβληματικές που υπάρχουν σε συναδέλφους μας, καταρχήν στην Ευρώπη, ώστε να δούμε αυτά τα ζητήματα.

Επίσης, στον βαθμό που περνούν κάποια πράγματα από το χέρι μας και αφού εντοπίσαμε και τις δικές μας ευθύνες με πολύ σαφήνεια, να μπορέσουμε (έχουμε αυτή την δυνατότητα: άλλος είναι Πρόεδρος, άλλος είναι

Αναπλ. Πρόεδρος, άλλος Δ/ντής Τομέα, άλλος Δ/ντής Ερευνητικού Κέντρου) να ληφθούν κάποιες πρωτοβουλίες προς αυτήν την κατεύθυνση. π.χ. θα πρέπει να είμαστε πιο επιθετικοί και πιο πειστικοί απέναντι στα προβλήματα και στα ελλείμματα τα οποία παρουσιάζουν οι υποτροφίες του ΙΚΥ στην Πολιτική Επιστήμη. Μπορούμε να το κάνουμε αυτό.

Όπως επίσης μπορούμε να συντονίσουμε κάποια Επιτροπή για τα συγγράμματα στη Μέση Εκπαίδευση. Μόνο έτσι σε ότι αφορά τον Κλάδο μας και τη θεσμική του συγκρότηση, το Πανεπιστήμιο, σε ότι αφορά την Πολιτική Επιστήμη, ώστε κατά κάποιο τρόπο να υπάρχει μία φωνή (είναι βαριά κουβέντα) αντίστασης ή προβληματισμού, δηλαδή μία διαφορετική φωνή από τη γενικότερη τάση που παρουσιάζει σήμερα το Ελληνικό Πανεπιστήμιο ή το Πανεπιστήμιο στην Ευρώπη. Τι γίνεται, πως γίνεται και στο πλαίσιο ποιιάς στρατηγικής;

Δηλαδή μπορούν να ληφθούν κάποιες πρωτοβουλίες ώστε να μην παραμένουν αναπάντητες οι όποιες πρωτοβουλίες κινούνται σε άλλη κατεύθυνση και διακυβεύουν (όπως σωστά λέχθηκε από τον κ. ΑΓΓΕΛΙΔΗ) όχι μόνο την Πολιτική Επιστήμη και το μέλλον της αλλά και την ποιότητα της Δημοκρατίας μας. Εκεί νομίζω ότι μπορούμε να κάνουμε κάποιες συνέργειες που θα μας πάνε (ή τουλάχιστον ελπίζουμε να μας πάνε) σε μία διαφορετική κατά κάποιο τρόπο κατεύθυνση.

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ενδιαφέρουσες ιστοσελίδες σχετικές με "ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ".

• *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τμήμα Πολιτικής
Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης - Τομέας Πολιτικής Επιστήμης*
<http://www.pspa.uoa.gr>

• *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης - Τμήμα Πολιτικών
Επιστημών*
<http://www.auth.gr/polsci>

• *Πανεπιστήμιο Κρήτης - Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης*
<http://www.soc.uoc.gr/political>

• *Πανεπιστήμιο Μακεδονίας - Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών,
Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών*
<http://www.uom.gr/>

• *Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών -
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας*
<http://www.panteion.gr>

• Πανεπιστήμιο Κύπρου - Τμήμα Κοινωνικών και Πολιτικών
Επιστημών

<http://www.ucy.ac.cy>

• Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών ΕΚΚΕ

<http://www.ekke.gr>

• Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

www.upelop.gr

Άλλες ενδιαφέρουσες πληροφορίες σχετικές με την Πολιτική
Επιστήμη στην Ελλάδα μπορείτε να δείτε και στις παρακάτω συνδέσεις:

<http://www.constitution.org/liberlib.htm/>

<http://tigger.uic.edu/~rjensen>

<http://www.yale.edu/lawweb/avalon/econ/econ.htm>

<http://www.libertyfund.org>

<http://socserv2.socsci.mcmaster.ca/~econ/ugcm/3II3/>

<http://cepa.newschool.edu/het/home.htm>

<http://cdl.library.cornell.edu/>

<http://gallica.bnf.fr/>

<http://www.hkbu.edu.hk/~ppp/KItexts.html>

<http://www.hegel.org/links.html>

<http://www.ex.ac.uk/Projects/meia>

<http://www.mlwerke.de/index.shtml>

<http://www.ekt.gr/>

<http://www.inegsee.gr>

<http://epaa.asu.edu>

<http://www.clasp.org/readingroom.htm>

<http://www.polres.gr>